

Innst. O. nr. 64

(2004-2005)

Innstilling til Odelstinget fra justiskomiteen

Ot.prp. nr. 29 (2004-2005)

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler mv. (automatisk fornyelse og flytting av forsikringer mv.)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

I proposisjonen foreslås endringer i forsikringsavtaleloven, aksjelovgivningen og stiftelsesloven. Det foreslås for det første endringer i forsikringsavtalelovens regler om skadeforsikring og ulykkes- og sykeforsikring. Hovedhensikten med lovforslaget er å styrke forbrukervernet og å legge til rette for økt konkurranse i forsikringsmarkedet.

Departementet foreslår at en forsikringstaker skal ha rett til å si opp forsikringen i forsikringstiden for å flytte forsikringen til et annet selskap. Departementet foreslår videre å lovfeste hovedregelen om automatisk fornyelse av forsikringsavtalen. Forsikringstakeren skal etter forslaget kunne varsle om oppsigelse av forsikringsforholdet helt frem til forsikringstidens utløp.

Det foreslås videre endringer i aksjeloven og allmennaksjeloven som medfører at ved vurderingen av om tingsuttak ved utbytte, kapitalnedsetting eller fisjon ligger innenfor lovens beløpsmessige begrensninger, er det de utdelte eiendelenes balanseførte verdi som skal legges til grunn.

1.2 Bakgrunnen for lovforslagene

1.2.1 Forsikringsavtaleloven

Banklovkomisjonen fikk i mai 2002 i oppdrag å vurdere om forsikringstakere bør gis en videre ad-

gang til å si opp forsikringsavtaler i forsikringstiden, samt vurdere oppsigelsesfristene etter de nåværende reglene. Kommisjonen foreslår å lovfeste en hovedregel om automatisk fornyelse av forsikringsavtalen. Både kunden og forsikringsselskapet skal ha plikt til å varsle for å unngå automatisk fornyelse. Kommisjonen foreslår dessuten å utvide forsikringstakerens adgang til å si opp et løpende forsikringsforhold for flytting til et annet selskap. Opplysningsplikten i forbindelse med tegning av forsikring foreslås gjentatt i de foreslåtte bestemmelsene om oppsigelse for flytting til et nytt selskap.

For øvrig foreslår kommisjonen å lovfeste en plikt for selskapet til å opplyse om premien for hver av forsikringene tegningen gjelder dersom tegningen omfatter flere forsikringer.

1.2.2 Etterkontroll av aksjeloven og allmennaksjeloven

Justisdepartementet sendte 28. juni 2004 på høring forslag til endringer i aksjeloven og allmennaksjeloven. Bakgrunnen for høringen var at Stortingets justiskomiteé i forbindelse med vedtakelsen av lovene ba om at lovene gjennomgår en etterkontroll når det har gått fem år siden ikrafttredelsen. Justisdepartementet vil senere fremme en egen proposisjon som følger opp høringsnotatet.

I høringsnotatets punkt 7 ble det foreslått endringer med hensyn til hvilken verdi som skal legges til grunn ved vurderingen av om tingsuttak ved utbytte, kapitalnedsetting eller fisjon ligger innenfor lovens rammer. I høringsrunden har det blitt gitt uttrykk for at dette forslaget bør følges opp så snart som mulig, og uavhengig av de øvrige forslagene i høringsnotatet. Justisdepartementet har derfor valgt å følge opp dette ene spørsmålet i foreliggende proposisjon.

1.2.3 *Stiftelsesloven*

Stiftelsesloven vil tre i kraft 1. januar 2005. I loven § 62 er det vedtatt endringer i enkelte andre lover som følge av bestemmelser i den nye stiftelsesloven. Departementet foreslår at endringsbestemmelsene ajourføres slik at de også tar høyde for de lovendringer som har vært gjennomført siden vedtakelsen av stiftelsesloven. Høring anses unødvendig da endringene er av rent teknisk art.

1.3 Forsikringsavtaleloven

1.3.1 *Automatisk fornyelse av forsikringsavtaler*

1.3.1.1 LOVFESTING AV REGELEN OM AUTOMATISK FORNYELSE

Etter gjeldende forsikringsavtalelov er hovedregelen at forsikringsavtaler for skadeforsikring og ulykkes- og sykeforsikring blir fornyet uten at partene behøver å foreta seg noe. Denne regelen kommer imidlertid bare indirekte til uttrykk. Det er adgang til å avtale uttrykkelig at fornyelse ikke skal skje. Banklovkommisjonen foreslår at regelen om automatisk fornyelse kommer direkte til uttrykk i egne bestemmelser.

Departementet er enig i Banklovkommisjonens forslag. Ved å lovfeste regelen om automatisk fornyelse synliggjøres den på en helt annen måte enn i dag. Regelverket blir dermed mer tilgjengelig og enklere å orientere seg i.

1.3.1.2 VARSLINGSFRIST OG INFORMASJONSPLIKT FOR Å UNNGÅ FORNYELSE

Det følger av forsikringsavtaleloven at forsikringstakeren kan si opp forsikringen ved forsikringstidens utløp. Bestemmelsene innebærer at forsikringstakeren må varsle selskapet om oppsigelse for å hindre automatisk fornyelse. Selskapet må varsles senest én måned fra den dag selskapet har sendt ordinært premievarsel for den nye forsikringsperioden. Loven pålegger ikke selskapene å opplyse forsikringstakeren om fristen for å varsle for å hindre automatisk fornyelse.

Banklovkommisjonen foreslår at forsikringstakeren skal kunne varsle selskapet om at forsikringen ikke skal fornyes helt frem til den dagen forsikringstiden utløper, med mindre en annen frist er fastsatt i forsikringsavtalen. Kommisjonen foreslår også at forsikringsselskapet på en tydelig måte skal opplyse forsikringstakeren skriftlig om når fristen løper ut for å varsle om unnlatt fornyelse.

Departementet slutter seg i hovedsak til Banklovkommisjonens vurderinger, men foreslår enkelte løsninger som avviker noe fra kommisjonens forslag.

Departementet mener forsikringstakere bør kunne varsle om oppsigelse, det vil si hindre automatisk fornyelse, helt frem til forsikringstiden utløper. Dette

betyr at skjæringstidspunktet for når forsikringen automatisk fornyes, blir ved forsikringstidens utløp. Departementet viser også til at forslaget er i samsvar med rutiner som allerede praktiseres av forsikrings-selskapene.

Forslaget fra Banklovkommisjonen om å åpne for at partene kan avtale at varslingsfristen kan løpe ut 14 dager før forsikringstiden løper ut, er ikke videreført i departementets lovforslag. Hensikten med forslaget var å imøtekomme forsikringsselskapenes behov for å kunne redusere lengden av "risikoetter-slep". Forsikringsbransjen aksepterer imidlertid oppsigelser inntil forsikringstidens utløp allerede etter dagens praksis, og tar til orde for å kodifisere denne løsningen.

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens forslag om at forsikringsselskapet skal opplyse forsikringstakeren om når fristen for å varsle om oppsigelse løper ut. En slik opplysningsplikt må antas å bidra til større mobilitet i forsikringsmarkedet.

Departementet går inn for at selskapene skal gi informasjon om varslingsfristen senest én måned før forsikringstidens utløp. Det er kortere enn Banklovkommisjonens forslag om frist på to måneder. Departementets vurdering er at hensynet til forsikringstakeren trolig ivaretas minst like godt om fristen settes til én måned før forsikringstidens utløp. En slik løsning synes også å by på administrative fordeler for forsikringsselskapet. Samtidig vil departementet understreke at det med dette ikke tas sikte på å endre reglene om utsendelse av premievarsel.

1.3.2 *Flytting av forsikringen i forsikringstiden*

1.3.2.1 BØR FORSIKRINGEN KUNNE FLYTTES I FORSIKRINGSTIDEN?

Etter gjeldende rett har forsikringstakeren en begrenset rett til å si opp en løpende skadeforsikring eller ulykkes- eller sykeforsikring i forsikringstiden. Dette kan bare gjøres dersom "forsikringsbehovet faller bort" eller det foreligger andre "særlige grunner".

Banklovkommisjonen foreslår at forsikringstakeren i forsikringstiden skal kunne si opp en løpende skadeforsikring eller ulykkes- eller sykeforsikring for å flytte forsikringen til et annet selskap. Kommisjonen legger vekt på at dette vil styrke forsikringstakernes rettsstilling og legge til rette for økt konkurranse.

Departementet går i likhet med kommisjonen inn for at forsikringstakere skal kunne flytte sin forsikring til et annet selskap i løpet av forsikringsperioden. Departementet foreslår også at en adgang til å si opp forsikringen i forsikringstiden skal være betinget av at forsikringstakeren flytter forsikringen. En helt generell oppsigelsesadgang som ikke er betinget av flytting ville på denne bakgrunn gå lenger enn det be-

grunnelsen for en adgang til å si opp forsikringen tilsier.

De høringsinstansene som går mot forslaget, mener at det på sikt vil føre til dyrere forsikringer. Til dette vil departementet anføre at selv om en flytteadgang åpner for større mobilitet, er det forhold ved dagens situasjon som indikerer at det neppe blir en betydelig økning i antallet flyttinger hvert år. Departementet antar at selv om man åpner for å skifte forsikringsselskap også i forsikringstiden, vil de fleste likevel være mest motivert til å gjøre dette når de mottar premievarsel for en ny forsikringsperiode. Departementet antar samtidig at et nokså lite antall flyttinger kan være tilstrekkelig til å stimulere til økt konkurranse, og flyttemuligheten kan i seg selv virke konkurranseskjerpene.

1.3.2.2 OPPGJØRET VED FLYTTING

Opphører forsikringen i forsikringsperioden, oppstår spørsmålet om forsikringstakeren skal ha tilbakebetalt en del av den innbetalte premien. For skadeforsikring og personforsikring er det bestemt at forsikringstakeren skal godskrives overskytende premie.

Banklovkommissjonen foreslår ingen endringer i hovedregelen om at forsikringstakeren skal godskrives den overskytende premien. Kommisjonens flertall foreslår en regel om at premien skal godskrives forsikringstakeren etter et forholdsmessighetsprinsipp. Adgangen til å flytte forsikringen i løpet av forsikringsperioden aktualiserer spørsmålet om det bør lovfestets særskilte oppgjørsregler for forsikringsobjekter hvor skadefrekvensen er konsentrert til visse tider av året. Om dette uttaler kommisjonen:

"Når erfaringstall viser at skader inntreier ujevnt gjennom året, kan man si at selskapets risiko er asymmetrisk i forhold til kalenderåret. Opphører forsikring som gjelder for ett år i forsikringstiden og risikoen er klart asymmetrisk, vil det kunne være naturlig å la dette forhold ha innvirkning på premierefusjonens størrelse. I tillegg kommer det forholdet at selskapets administrasjonskostnader for en forsikring ikke fordeles seg jevnt over forsikringstiden. (...)

Kommisjonen har i lovutkastet foreslått en regel om at dersom forsikringstekniske risikobetraktninger tilsier en annen premierefusjon enn forholdsmessig godskriving, kan premien som skal godskrives forsikringstakeren justeres tilsvarende."

Departementet er enig med kommisjonen i at det er behov for å lovfeste nærmere regler om oppgjøret når forsikringstakeren sier opp forsikringsforholdet for å flytte. Departementet slutter seg også til kommisjonens forslag til hovedregel, nemlig at forsikringstakeren skal få tilbakebetalt en forholdsmessig andel av premien i forhold til den gjenstående forsikringstiden. For enkelte forsikringstyper er imidlertid risikovingningene normalt ujevnt fordelt. Departemen-

tet mener i likhet med kommisjonen at det som utgangspunkt bør gjelde et prinsipp om at selskapet skal ha betalt for den risikoen det rent faktisk har sittet med i forsikringstiden - i den grad dette kan beregnes.

Noen av høringsinstansene har antatt at kommisjonens forslag kan bli relativt ressurskrevende å administrere. Departementet foreslår på denne bakgrunn at det ved beregningen av premien som skal godskrives forsikringstakeren, bare skal tas hensyn til risikovingninger dersom dette er fastsatt i forsikringsvilkårene. Siden risikojusterte oppgjør vil være mer ressurskrevende enn et rent forholdsmessig oppgjør, foreslår departementet dessuten at det bare er i tilfeller hvor risikoen er vesentlig ujevnt fordelt i den perioden forsikringen gjelder for, at det kan fastsettes slike regler i forsikringsvilkårene. Videre foreslår departementet en forskriftshjemmel der det kan fastsettes nærmere regler om i hvilke tilfeller det kan tas inn regler om risikojusterte oppgjør i vilkårene og hva disse vilkårene kan gå ut på.

1.3.2.3 GEBYR VED FLYTTING?

Banklovkommissjonen er delt i synet på om selskapene bør kunne kreve et gebyr av forsikringstakeren ved flytting. Kommisjonens flertall uttaler at:

"... selskapene bør gis adgang til å kreve betaling av de kunder som flytter forsikringen i forsikringstiden slik at disse betaler kostnadene ved flyttingen eller deler av disse. Det foreslås at selskapet skal kunne kreve et gebyr for kostnader ved opphøret av forsikringen."

Kommisjonens mindretall mener at det avgivende forsikringsselskapet ikke bør ha anledning til å ilegge kunden et gebyr ved flytting.

Departementet går i likhet med mindretallet i Banklovkommissjonen inn for at forsikringsselskapene ikke skal kunne kreve et flyttegebyr. For forsikringsselskapene er spørsmålet om kostnadene skal dekkes av de kundene som påfører ekstra kostnader ved å flytte forsikringen, eller om de skal pulveriseres blant samtlige kunder. Departementets forslag til tilbakebetalingsregler legger i større grad enn kommisjonens forslag opp til standardiserte etteroppgjør. Dette bør redusere selskapenes kostnader forbundet med det å administrere flyttinger.

Et viktig siktemål med forslaget om å innføre en flytteadgang er at det skal bli økt konkurranse. Og det er de kundene som faktisk flytter, som i så fall utløser økt konkurranse og dermed lavere premier. Ut fra dette vurderer departementet det som rimelig at kostnadene fordeles på hele kundemassen. Videre antar departementet at administreringen av en gebyrordning i seg selv ville generere utgifter for selskapene, og at selskapene vil ha lavere utgifter ved å pulveri-

sere kostnadene. Endelig ser departementet en fare for at mange kunder ville oppleve et gebyr som reelt sett en innelåsing i forsikringsforholdet.

1.3.3 Andre forslag til endringer

1.3.3.1 INFORMASJON I FORBINDELSE MED TEGNINGEN

Banklovkommisjonen foreslår en regel som pålegger forsikringsselskapene å opplyse skriftlig om premien på hver enkelt forsikring dersom flere enn én forsikring blir tegnet - både i forbindelse med nytegning og fornyelse. Kommisjonen foreslår også en særskilt regel om opplysningsplikt for det forsikringsselskapet en forsikring flyttes til.

Departementet støtter Banklovkommisjonens forslag om å lovfeste en plikt for forsikringsselskapene til å gi informasjon om premien på hver forsikring.

Departementet foreslår imidlertid ikke å følge opp kommisjonens forslag om at slik informasjon skal gis skriftlig. Forsikringer bør etter departementets syn fortsatt kunne tegnes per telefon.

Departementet har heller ikke fulgt opp Banklovkommisjonens forslag om en særskilt bestemmelse om informasjonsplikt for det selskapet forsikringen flyttes til. Departementet mener at den alminnelige informasjonsplikten også gjelder ved nytegning i forbindelse med flytting til et nytt selskap, og at en særskilt presisering av dette derfor er unødvendig.

1.3.3.2 ENDRING AV REGLENE OM ADGANGEN TIL Å AVBRYTE FORSIKRINGSFORHOLDET

Banklovkommisjonen foreslår å presisere dagens vilkår for å si opp en løpende forsikring. De uttaler:

"Den vanligste grunnen til at forsikringsbehovet faller bort i skadeforsikring er at den gjenstand som er forsikret avhendes. Kommisjonen har derfor foreslått at denne grunnen til at avtalen kan sies opp nedfelles direkte i lovteksten.

(...) En viktig særlig grunn som gir forsikringstakeren rett til oppsigelse er at det er inntrådt skade. Kommisjonen foreslår derfor at det i lovteksten kommer direkte til uttrykk at inntrådt skade gir forsikringstakeren rett til å si opp forsikringen."

Departementet foreslår å videreføre dagens ordlyd. Når det gjelder avhendelse som oppsigelsesgrunn, mener departementet at det er lite tvilsomt at dette er dekket av alternativet om at "forsikringskravet faller bort". Forslaget om at det forhold at det er inntrådt en skade, også skal gi rett til å si opp avtalen, begrunnes med at forsikringstakeren kan være misfornøyd med selskapets skadeoppgjør. Departementet legger imidlertid til grunn at dette ikke vil være normalsituasjonen ved et skadeoppgjør, og at det ikke kan begrunne en generell regel om at forsikringsforholdet kan avbrytes når det er inntrådt en skade. Dessuten må det antas at forslaget om å innføre en

oppsigelsesadgang for å flytte forsikringen reduserer betydningen av en slik bestemmelse.

1.4 Etterkontroll av aksjeloven og allmennaksjeloven - tingsuttak ved utbytte, kapitalnedsetting og fisjon

I Justisdepartementets høringsnotat om etterkontroll av aksjeloven og allmennaksjeloven ble det reist spørsmål om det bør foretas endringer i aksjeloven og allmennaksjeloven med sikte på en regulering av spørsmålet om det er virkelig verdi eller balanseført verdi som skal legges til grunn ved vurderingen av om en eiendel som skal deles ut etter reglene for utbytte, kapitalnedsetting eller fisjon, beløpsmessig ligger innenfor lovens rammer. Departementet har kommet til at de foreslåtte endringene bør fremmes i en proposisjon uavhengig av og før de øvrige endringsforslagene i høringsnotatet.

1.4.1 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det foreslått å endre aksjeloven og allmennaksjeloven slik at det skal være adgang til å legge til grunn balanseført verdi ved tingsuttak. Departementet la frem to alternative løsningsforslag. Departementets primære forslag var å regulere spørsmålet gjennom en endring i aksjeloven og allmennaksjeloven § 3-6 som gikk ut på at ved anvendelse av bestemmelser i loven som setter beløpsmessige begrensninger for utdelingsadgangen, skal det være tilstrekkelig at de utdelte eiendelenes balanseførte verdier ligger innenfor disse rammene.

Departementet foreslo som en alternativ løsning å regulere spørsmålet særskilt i de enkelte bestemmelser om utbytte, kapitalnedsetting og fisjon. Dette ville åpne for at ulike løsninger kunne velges for de enkelte utdelingsformene.

1.4.2 Departementets vurdering

Det har i høringsrunden vært bred tilslutning til departementets forslag om å lovfeste at ved tingsuttak ved fisjon hvor det overdragende selskapet fortsetter, er det en eiendels balanseført verdi som skal legges til grunn ved vurderingen av om utdelingen av eiendelen ligger innenfor lovens beløpsmessige begrensninger. Departementet mener på denne bakgrunn at forslaget bør følges opp. Departementet kan ikke se at en slik bestemmelse vil innebære noen betydelig reduksjon av kreditorvernet.

Det er større uenighet blant høringsinstansene i spørsmålet om balanseførte verdier også skal legges til grunn ved tingsuttak i forbindelse med kapitalnedsetting eller utbytte. Departementet har likevel kommet til at det bør være adgang til å legge til grunn balanseført verdi også ved utbytte og kapitalnedsetting. Departementet viser for det første til at aksjelovgivningens kapitalbeskyttelsesregler i alminnelighet

bygger på de balanseførte verdiene av selskapets eiendeler og gjeld. Det må dermed kunne hevdes at kreditorene i slike sammenhenger som dette ikke kan ha noen forventning om at man i forbindelse med utdelinger legger til grunn noe annet enn de tall som fremkommer av årsregnskapet (balanseførte verdier). Det fremstår da som rimelig og gir etter departementets syn best sammenheng at ved utdeling av den samme eiendelen legges også balanseført verdi til grunn når man skal beregne om eiendelens verdi ligger innenfor rammene av hva som kan deles ut.

Departementet er ellers enig med de høringsinstanser som peker på at det ved fisjon gjør seg gjeldende mer tungtveiende hensyn som taler for at man kan legge til grunn balanseført verdi, enn ved kapitalnedsetting og utbytte. Departementet kan likevel ikke se at dette i seg selv tilsier en annen regulering for kapitalnedsetting og utbytte enn for fisjon.

Departementet finner på denne bakgrunn at balanseførte verdier bør legges til grunn ved vurderingen av om en utdeling i form av tingsuttak ligger innenfor lovens rammer ved både utbytte, kapitalnedsetting og fisjon.

Det kan reises spørsmål om en regel om at man skal legge til grunn balanseført verdi, innebærer at eiendeler uten balanseført verdi kan deles ut uavhengig av utdelingsbegrensningene. Departementet legger imidlertid til grunn at heller ikke eiendeler uten balanseført verdi kan deles ut dersom selskapet ikke har dekning for bundet egenkapital. Det følger av aksjeloven og allmennaksjeloven at også overføring av en eiendel uten balanseført verdi, men med virkelig verdi, skal anses som en utdeling som må foretas etter de regler som gjelder for dette. Det må etter dette skilles mellom hva som skal anses som en utdeling i lovens forstand, og hvilken verdi eiendelen skal komme i betraktning med ved vurderingen av om den beløpsmessig ligger innenfor det beløpet som det etter loven er adgang til å dele ut.

Departementet har etter dette valgt å følge opp sitt primære forslag fra høringsnotatet, og foreslår at det tas inn et nytt tredje ledd i aksjeloven/allmennaksjeloven § 3-6 som klargjør at når bestemmelser i lovene oppstiller beløpsmessige begrensninger for adgangen til utdeling fra selskapet, er det en eiendels balanseførte verdi som skal være bestemmende ved vurderingen av om verdien ligger innenfor begrensningene.

1.5 Stiftelsesloven

I stiftelsesloven § 62 er det vedtatt endringer i enkelte andre lover som følge av bestemmelser i den nye stiftelsesloven. Noen av de nevnte endringsbestemmelsene har blitt foreldet. Departementet foreslår at endringsbestemmelsene ajourføres slik at de

også tar høyde for de lovendringer som har vært gjennomført siden vedtakelsen av stiftelsesloven.

1.6 Økonomiske og administrative konsekvenser

1.6.1 Forsikringsavtaleloven

Det har vært hevdet fra enkelte høringsinstanser at flytting øker selskapenes administrative oppgaver. Departementet legger imidlertid til grunn at for selskapene vil dette jevne seg ut over tid.

Utover dette legger departementet til grunn at de foreslåtte lovendringene ikke vil ha vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser, verken for det private eller det offentlige. For det offentliges vedkommende bør under enhver omstendighet de konsekvenser som inntreffer, kunne dekkes innenfor de ordinære budsjettammer.

1.6.2 Aksjeloven og allmennaksjeloven

Forslaget ventes å ha positive administrative og økonomiske konsekvenser for det private næringsliv. Departementet har ingen grunn til å tro at forslaget vil gjøre det vanskeligere eller mer kostbart for selskaper å skaffe nødvendig kreditt. Departementet har heller ingen grunn til å tro at långivere vil få økte kostnader av forslaget.

1.6.3 Stiftelsesloven

Forslagene er av teknisk art, og vil ikke ha administrative eller økonomiske konsekvenser av betydning for det offentlige.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Anne Helen Rui og Knut Storberget, fra Høyre, lederen Trond Helleland, Linda Cathrine Hofstad og Ingjerd Schou, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og André Kvakkestad, fra Kristelig Folkeparti, Einar Holstad og Finn Kristian Marthinsen, og fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, viser til den fremlagte proposisjonen om automatisk fornyelse og flytting av forsikringer mv.

Komiteen har merket seg den debatt som har vært rundt spørsmålene vedrørende forlengelse og flytting av forsikringer.

Komiteen ser behovet for å ha sikkerhet for at personer ikke blir stående uten en forsikring fordi opphøret av en tegnet forsikring ikke er blitt tilstrekkelig klargjort. Det å stå uten en forsikring en tror en har, kan få svært alvorlige konsekvenser for den enkelte. Komiteen mener derfor at en klausul som medfører en utrykkelig avtale om at en forsikring

skal opphøre ved utløpet av forsikringsperioden, må komme meget klart frem.

Komiteen mener at retten til å kunne forsikre seg er viktig. Derfor må en nekting av fornyelse fra selskapets side være begrunnet. Dette for at grunnlaget for nektelsen må kunne la seg vurdere ut ifra et saklighetsgrunnlag.

Komiteen mener at forsikringstaker bør få en utvidet mulighet til å si opp sin forsikringsavtale for å kunne flytte sin forsikring til et annet selskap. Dette er viktig i forhold til at konkurransen skal fungere optimalt. På samme måte bør en misfornøyd kunde ikke tvinges til å fortsette sitt forhold til et forsikringsselskap utover det han finner ønskelig.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil påpeke at økt konkurranse i forsikringsbransjen trolig vil medføre økt kostnadseffektivisering i bransjen. Over tid vil dette kunne medføre lavere forsikringspremier. Det er etter flertallets oppfatning viktig å legge til rette for økt mobilitet og konkurranse i et marked som per i dag er preget av at fem tjenesteytere har en dominerende markedsrolle. Flertallet mener at regler som legger til rette for flytting av forsikringer, vil ha en positiv konkurransemessig effekt.

Flertallet viser til at Fremskrittspartiet ønsker å forbeholde retten til å flytte en forsikring i forsikringstiden til forbrukerforhold. Flertallet mener at hensynet som ligger bak retten til å flytte en forsikring i forsikringstiden - økt konkurranse i forsikringsbransjen, tilsier at denne bestemmelsen skal være ufravikelig i samme utstrekning som loven forøvrig.

Flertallet vil også påpeke at det finnes mange små og mellomstore næringsdrivende med forsikringsbehov, som de facto ikke står i en sterkere stilling overfor forsikringsselskapene enn ressurssterke forbrukere. Også av denne grunn bør retten til å flytte en forsikring i forsikringstiden omfatte nevnte gruppe næringsdrivende.

Flertallet vil videre bemerke at innføring av et skille mellom forbrukere og næringsdrivende i forsikringsavtaleloven, vil bryte med systemet i loven ellers. Loven gjelder i utgangspunktet likt for alle, men for visse nærmere definerte næringsdrivende kan loven fravikes ved avtale, jf. § 1-3 annet ledd bokstav a. Slike forsikringstakere antas å ha en så omfattende organisasjon eller slike økonomiske ressurser at de enten har eller vil kunne skaffe seg den nødvendige forsikringsmessige ekspertise. Behovet for vern gjennom ufravikelige regler antas derfor ikke å foreligge.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser at det er en forskjell mellom en forsikringstaker som er forbruker og en som er næ-

ringsdrivende. Der en forbruker bør ha et større vern for å kunne flytte sin forsikring i perioden, er det like viktig at en næringsdrivende kan forhandle seg til noe annet. En næringsdrivende har ofte en annen mulighet til å foreta individuelle tilpassede avtaler enn den enkelte forbruker.

Disse medlemmer mener derfor at det i hovedsak er forbrukerne som trenger en lovfestet rett til å kunne flytte sine forsikringer mens en er inne i en forsikringsperiode. En må her legge til grunn den samme definisjon av forbruker som i kjøpsloven eller finansavtaleloven.

Disse medlemmer mener det er viktig å sikre at en rett til å flytte forsikringen i en avtaleperiode gjøres reell. Dette betyr at en må få med seg den forholdsmessige andel av innbetalt premie vektet i forhold til en eventuell varierende risiko fordelt på de forskjellige månedene. Det er åpenbart at en ved enkelte forsikringer har en større risiko i enkelte måneder av året enn andre. Dette vil det ikke være vanskelig å beregne, og følgelig ta inn ved vurderingen av oppgjøret.

Næringsdrivende bør ha mulighet å kunne avtale en binding for et helt år dersom de måtte ønske dette. Disse medlemmer vil vise til at skillet mellom næringsdrivende og forbrukere er et velkjent skille i andre lover. Problemene som mindre bedrifter har i forhold til det som anses å være likeverdige partnere, vil nok også kunne vært benyttet som argumentasjon i kjøpsloven og andre lover der forbrukerforhold vernes særskilt.

Et avgjørende utgangspunkt må være at næringsdrivende må ha mulighet til å benytte seg av avtalefriheten til å avtale en total periode dersom de finner dette ønskelig. Nå kan deler av problemet løses ved at bedrifter tegner sine forsikringer billigere ved å benytte utenlandske forsikringsselskaper eller norske forsikringsselskaper med filialer i utlandet. En kan her benytte selskapskontorer både innenfor og utenfor EØS-området. Disse medlemmer vil i denne sammenheng vise til at forsikringsmegling vil kunne være hjelpelig også for mindre selskaper. Likevel ville det være ønskelig at disse avtalene ble inngått med forsikringsselskap i Norge.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"I lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler gjøres følgende endringer:

§ 3-6 første ledd skal lyde:

Forsikringstakeren kan i forsikringstiden si opp en løpende forsikring dersom forsikringsbehovet faller bort eller det foreligger andre særlige grunner, eller i forbrukerforhold for flytting av forsikringen til et annet selskap.

§ 12-3 annet ledd skal lyde:

Forsikringstakeren kan i forsikringstiden si opp en løpende ulykkes- eller sykeforsikring dersom forsikringsbehovet faller bort eller det foreligger andre særlige grunner, eller i forbrukerforhold for flytting av forsikringen til et annet selskap."

Overgangsbestemmelser

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, ser at en lovendring vil innvirke på allerede inngåtte og løpende forsikringsavtaler. I den sammenheng vil det være en fordel om en fikk mulighet til å innrette seg på de nye reglene. Dette kan gjøres ved at en klargjør iverksettelsesdato på et så tidlig tidspunkt som mulig, slik at fornyelser og nye forsikringsavtaler kan ta innover seg at de helt eller delvis vil fungere etter de nye reglene.

Komiteen har for øvrig ingen merknader til de fremlagte forslag.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

I lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler gjøres følgende endringer:

§ 3-6 første ledd skal lyde:

Forsikringstakeren kan i forsikringstiden si opp en løpende forsikring dersom forsikringsbehovet faller bort eller det foreligger andre særlige grunner, eller i forbrukerforhold for flytting av forsikringen til et annet selskap.

§ 12-3 annet ledd skal lyde:

Forsikringstakeren kan i forsikringstiden si opp en løpende ulykkes- eller sykeforsikring dersom forsikringsbehovet faller bort eller det foreligger andre særlige grunner, eller i forbrukerforhold for flytting av forsikringen til et annet selskap.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler mv. (automatisk fornyelse og flytting av forsikringer mv.)

I

I lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler gjøres følgende endringer:

§ 2-1 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Gjelder tegningen flere forsikringer, skal det opplyses om premien for hver av forsikringene.

§ 2-3 oppheves.

Nåværende § 2-4 blir ny § 2-3.

§ 3-2 til § 3-6 skal lyde:

§ 3-2 (automatisk fornyelse)

Gjelder forsikringen for et bestemt tidsrom på ett år eller mer, fornyes forsikringen automatisk for ett år ved utløpet av forsikringstiden, hvis ikke forsikringstakeren eller selskapet varsler om at forsikringen ikke skal fornyes etter reglene i §§ 3-4 og 3-5.

Er det uttrykkelig avtalt at forsikringen skal opphøre ved utløpet av forsikringstiden, gjelder ikke første ledd om automatisk fornyelse.

§ 3-3 (informasjon ved fornyelse av forsikring mv.)

Ved fornyelse av forsikringen skal selskapet sende informasjon som nevnt i § 2-1 til forsikringstakeren senest en måned før forsikringstidens utløp. Selskapet skal også minne om eventuelle særlige bruksbegrensninger eller sikkerhetsforskrifter som det har innført etter at forsikringen ble tegnet eller senest fornyet. Selskapet skal på en tydelig måte opplyse forsikringstakeren skriftlig om når fristen løper ut for å gi varsel som nevnt i § 3-4.

Vil selskapet endre forsikringsavtalen i forbindelse med fornyelse, skal det sammen med premievarslet for den nye forsikringsperioden gi forsikringstakeren de nye vilkårene med en redegjørelse for de endringer som er gjort. En endring som det ikke er redegjort for på denne måten, kan selskapet ikke påberope.

§ 3-4 (varsel fra forsikringstakeren om at forsikringen ikke skal fornyes)

Vil ikke forsikringstakeren at forsikringen skal fornyes automatisk, må han eller hun varsle selskapet innen forsikringstidens utløp.

§ 3-5 (varsel fra selskapet om at forsikringen ikke skal fornyes)

Vil ikke selskapet at forsikringen skal fornyes automatisk, må det varsle forsikringstakeren om dette senest to måneder før forsikringstidens utløp. Varslet skal være skriftlig og grunnlagt. I motsatt fall fornyes forsikringsforholdet for ett år.

Selskapet kan bare unnlate å fornye en forsikring etter første ledd når det foreligger særlige grunner som gjør det rimelig å avbryte forsikringsforholdet. Selskapet skal i varslet orientere om adgangen til å kreve nemndbehandling etter § 20-1, eventuelt om andre muligheter for å få prøvd om selskapet har rett til å unnlate fornyelse.

§ 3-6 (forsikringstakerens rett til å avbryte forsikringsforholdet)

Forsikringstakeren kan i forsikringstiden si opp en løpende forsikring dersom forsikringsbehovet faller bort eller det foreligger andre særlige grunner, eller for flytting av forsikringen til et annet selskap.

Forsikringstakeren skal varsle selskapet med en frist på minst en måned. Ved flytting skal det i varslet opplyses om hvilket selskap forsikringen flyttes til og om tidspunktet for flyttingen.

Ved kollektiv forsikring kan bestemmelsen i første ledd fravikes i forsikringsavtalen.

Nåværende § 3-3 og § 3-4 blir nye § 3-7 og § 3-8.

Nåværende § 3-5 blir ny § 3-9. Nytt annet og tredje ledd skal lyde:

Premien som skal godskrives forsikringstakeren, skal utgjøre en forholdsmessig andel av premien som den gjenstående forsikringstiden utgjør i antall hele måneder i forhold til den samlede forsikringstiden. Er risikoen vesentlig ujevnt fordelt i forsikringstiden, kan det fastsettes i vilkårene at det ved beregningen av premien som skal godskrives forsikringstakeren, skal tas hensyn til slike svingninger i risikoen. Kongen kan i forskrift gi regler om når det kan fastsettes vilkår som nevnt i annet punktum, og om innholdet av slike vilkår.

Selskapet kan ikke kreve gebyr for kostnader ved at forsikringen opphører i forsikringstiden.

§ 4-3 annet punktum skal lyde:

§ 3-7 annet ledd får tilsvarende anvendelse.

§ 8-1 tredje ledd annet punktum skal lyde:

§ 3-7 annet ledd første, annet og fjerde punktum gjelder tilsvarende.

§ 11-1 annet ledd nytt fjerde punktum skal lyde:

Gjelder tegningen flere forsikringer, skal det opplyses om premien for hver av forsikringene.

§ 12-3 annet til fjerde ledd skal lyde:

Forsikringstakeren kan i forsikringstiden si opp en løpende ulykkes- eller sykeforsikring dersom forsikringsbehovet faller bort eller det foreligger andre særlige grunner, eller for flytting av forsikringen til et annet selskap.

Selskapet skal varsles om oppsigelse av en ulykkes- eller sykeforsikring med en frist på minst en måned. Ved flytting skal det i varslet opplyses om hvilket selskap forsikringen flyttes til og om tidspunktet for flyttingen.

Ved kollektiv forsikring kan bestemmelsene i første og annet ledd fravikes i forsikringsavtalen.

§ 12-5 annet ledd blir nytt tredje punktum i første ledd. Nytt annet og tredje ledd skal lyde:

Premien som skal godskrives forsikringstakeren, skal utgjøre en forholdsmessig andel av premien som den gjenstående forsikringstiden utgjør i antall hele måneder i forhold til den samlede forsikringstiden. Er risikoen vesentlig ujevnt fordelt i forsikringstiden, kan det fastsettes i vilkårene at det ved beregningen av premien som skal godskrives forsikringstakeren, skal tas hensyn til slike svingninger i risikoen. Kongen kan i forskrift gi regler om når det kan fastsettes vilkår som nevnt i annet punktum, og om innholdet av slike vilkår.

Selskapet kan ikke kreve gebyr for kostnader ved at forsikringen opphører i forsikringstiden.

I § 12-7 skal paragrafoverskriften og første og annet ledd lyde:

§ 12-7 (automatisk fornyelse av ulykkes- og sykeforsikring og endring av vilkårene)

Gjelder en ulykkes- eller sykeforsikring for et bestemt tidsrom på ett år eller mer, fornyes forsikringen automatisk for ett år ved utløpet av forsikringstiden, hvis ikke forsikringstakeren eller selskapet varsler om at forsikringen ikke skal fornyes etter reglene i §§ 12-8 og 12-9. Ved fornyelse skal selskapet i nødvendig utstrekning sende informasjon som nevnt i § 11-1 til forsikringstakeren senest en måned før forsikringstidens utløp. Selskapet skal på en tydelig måte opplyse forsikringstakeren skriftlig om når fristen løper ut for å gi varsel som nevnt i § 12-8.

Er det uttrykkelig avtalt at forsikringen skal opphøre ved utløpet av forsikringstiden, gjelder ikke første ledd om automatisk fornyelse.

§ 12-8 skal lyde:

§ 12-8 (varsel fra forsikringstakeren om at forsikringen ikke skal fornyes)

Vil ikke forsikringstakeren at forsikringen skal fornyes automatisk, må han eller hun varsle selskapet innen forsikringstidens utløp.

§ 12-9 skal lyde:

§ 12-9 (varsel fra selskapet om at forsikringen ikke skal fornyes)

Vil ikke selskapet at forsikringen skal fornyes automatisk, må det varsle forsikringstakeren om dette senest to måneder før forsikringstidens utløp. Varslet skal være skriftlig og grunngitt. I motsatt fall fornyes forsikringsforholdet for ett år.

Selskapet kan bare unnlate å fornye en forsikring etter første ledd når det foreligger særlige grunner som gjør det rimelig å avbryte forsikringsforholdet. Selskapet skal i varslet orientere om adgangen til å kreve nemndbehandling etter § 20-1, eventuelt om andre muligheter for å få prøvd om selskapet har rett til å unnlate fornyelse.

Nåværende § 12-8 og § 12-9 blir nye § 12-10 og § 12-11.

§ 14-3 annet punktum skal lyde:

Dersom forsikringens gjenkjøpsverdi er utbetalt, må også gjenkjøpsverdien betales tilbake til selskapet innen samme frist, jf likevel § 12-10 første ledd.

II

I lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven) gjøres følgende endringer:

§ 3-6 tredje ledd skal lyde:

(3) Når bestemmelser i denne loven setter beløpsmessige begrensninger for adgangen til utdeling fra selskapet, er det en eiendels balanseførte verdi som er bestemmende ved vurderingen av om verdien ligger innenfor begrensningene.

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

III

I lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven) gjøres følgende endringer:

§ 3-6 tredje ledd skal lyde:

(3) Når bestemmelser i denne loven setter beløpsmessige begrensninger for adgangen til utdeling fra

selskapet, er det en eiendels balanseførte verdi som er bestemmende ved vurderingen av om verdien ligger innenfor begrensningene.

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

IV

I lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser gjøres følgende endringer i § 62:

Nr. 1 oppheves.

Nr. 3 oppheves.

I nr. 4 skal endringen av lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak § 4-4 bokstav a lyde:

a) Bekreftet gjenpart av stiftelsesdokument og bekreftet utskrift av protokollen fra generalforsamlinger som viser meldte opplysninger i aksjeselskap, allmennaksjeselskap, annet selskap med begrenset ansvar, forening og annen innretning; selskapsavtalen for ansvarlig selskap, kommandittselskap og europeisk økonomisk foretaksgruppe, selskapsavtalen for interkommunalt selskap, for stiftelser stiftelsesdokumentet eller den disposisjonen som ellers danner grunnlaget for stiftelsen, og bekreftet gjenpart av vedtak om opprettelse av regionalt helseforetak og helseforetak.

I nr. 4 skal endringen av lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak § 4-4 bokstav e annet punktum lyde:

I tilfelle også dokumenter som nevnt i aksjeloven § 2-4 annet ledd, § 2-5 annet ledd, § 2-6, § 2-8, § 10-2, § 13-10, § 14-4 tredje ledd, jf. § 13-10, og § 15-1 annet ledd annet punktum og allmennaksjeloven § 2-4 annet ledd, § 2-5 annet ledd, § 2-6, § 2-8, § 10-2, § 13-10 og § 14-4 tredje ledd, jf. § 13-10, samt erklæring som nevnt i selskapsloven § 3-3 tredje ledd tredje punktum og stiftelsesloven § 12 første ledd bokstav d og annet ledd og § 23 annet punktum.

I nr. 5 oppheves endringen av § 2-22 tredje ledd i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner.

I nr. 9 om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap mv. (regnskapsloven) skal innledningen til endringen av § 9-1 tredje ledd lyde:

§ 10-1 tredje ledd skal lyde:

V

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid. Endringene i avsnitt IV trer likevel i kraft straks.

Endringene i avsnitt II og III gjelder når beslutningen om utdeling treffes etter at loven har trådt i kraft.

Oslo, i justiskomiteen, den 15. mars 2005

Trond Helleland

leder

André Kvakkestad

ordfører